

actualiteiten

■ Procesrecht algemeen

Wetgeving

Conceptwetsvoorstel recht op eerlijk proces in Grondwet

Het recht op een eerlijk proces voor een onafhankelijke en onpartijdige rechter wordt opgenomen in de Grondwet. Doel hiervan is de individuele rechtsbescherming van de burger op grondwettelijk niveau te garanderen. Als het wetsvoorstel in werking is getreden, kunnen rechtzoekenden bij de rechter niet alleen een beroep doen op internationale verdragen die hun een recht op een eerlijk proces geven (zoals artikel 6 EVRM), maar ook op artikel 17 van de Nederlandse Grondwet. Artikel 17 Gw heeft door de algemene formulering een meerwaarde ten opzichte van de verdragsbepalingen.

Voorts is de wetgever gebonden aan deze grondwetsbepaling. Hij moet ervoor zorgen dat dit grondrecht bij het maken van nieuwe wetgeving wordt gerespecteerd. Op 22 augustus 2014 is het voorstel in consultatie gegaan.

Bron: www.rijksoverheid.nl/nieuws/2014/08/22/wetsvoorstel-recht-op-eerlijk-proces-in-grondwet-in-consultatie.html

Conceptwetsvoorstel collectieve actie en schadeafwikkeling

Op 7 juli 2014 is het conceptwetsvoorstel collectieve actie en schadeafwikkeling voor consultatie openbaar gemaakt. Het voorstel vult onder meer het Derde Boek van het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering aan met een nieuwe titel 14a 'Van rechtspleging in zaken betreffende een collectieve actie en collectieve schadeafwikkeling'. Het conceptvoorstel is een uitwerking van de motie-Dijksma en heeft te maken met de recente invoering van de Wet collectieve afwikkeling massaschade (Stb. 2013, 255). Het conceptvoorstel strekt tot invoering van een collectieve schadevergoedingsactie

in geld en voorziet in een afschaffing van een verbod daartoe.

Bron: www.internetconsultatie.nl/motiedijksma

Wetsvoorstel Implementatiewet buitengerechtelijke geschillenbeslechting consumenten

Nederland kent een lange traditie van buitengerechtelijke geschillenbeslechting. Deze geschillenbeslechting is voornamelijk gebaseerd op een systeem van zelfregulering van brancheorganisaties in samenwerking met consumentenorganisaties. Dit wetsvoorstel, dat op 2 juli jl. bij de Tweede Kamer is ingediend, strekt tot implementatie van de Richtlijn buitengerechtelijke geschillenbeslechting consumenten. Het uitgangspunt in deze wet is om zoveel mogelijk aan te sluiten bij het bestaande, succesvolle Nederlandse systeem.

Bron: Kamerstukken II 2013/14, 33982, 1-3

Landelijke regeling rekening-courant griffierechten

Het Landelijk Dienstencentrum voor de Rechtspraak (LDCR) voert de inning van griffierechten uit voor de gehele rechtspraak. Per 1 september 2014 is de landelijke rekening-courant op kantoorniveau voor de inning van griffierechten van kracht. De centrale inning van griffierechten door het LDCR betekent een vereenvoudiging van de administratie. Op één factuur staat de heffing van alle lopende zaken bij de diverse gerechten vermeld. Het verschuldigde griffierecht wordt, via de rekening-courant, geacht te zijn betaald op het moment dat het griffierecht is verschuldigd. De desbetreffende zaken kunnen daardoor direct in behandeling worden genomen. Aanmelden voor een landelijke rekening-courant gaat via een formulier dat te verkrijgen is bij het LDCR.

Bron: www.rechtspraak.nl/Procedures/Landelijke-regelingen/Algemeen/Landelijke-regeling-rekening-courant-griffierechten/Pages/default.aspx

Beslagsyllabus 2014

Op www.rechtspraak.nl is de nieuwe versie van de Beslagsyllabus 2014 gepubliceerd. Deze heeft werking vanaf 1 augustus 2014.

Nieuwe LCIA Arbitration Rules

The London Court of International Arbitration (LCIA) heeft nieuwe Arbitration Rules gepubliceerd. Deze nieuwe regels zijn van toepassing op arbitrageprocedures gestart na 1 oktober 2014.

Jurisprudentie

Aanvang verzettermijn na tenuitvoerlegging van verstekvonnis

HR 5 september 2014, ECLI:NL:HR:2014:2629

Ingevolge artikel 143 lid 2 en 3 Rv vangt de verzettermijn aan (i) door betekening van het verstekvonnis in persoon, (ii) door een daad van bekendheid met het verstekvonnis of de aangevangen tenuitvoerlegging door de bij verstek veroordeelde persoon of (iii) op de dag waarop het verstekvonnis ten uitvoer is gelegd. In deze zaak was situatie (iii) aan de orde, welke situatie nader is uitgewerkt in artikel 144 Rv. De Hoge Raad overweegt dat de aanname dat de veroordeelde op de hoogte raakt van een verstekvonnis in geval van tenuitvoerlegging niet geldt indien de tenuitvoerlegging van een verstekvonnis geschiedt door uitbetaling van hetgeen een derde in het kader van een onder hem gelegd beslag heeft verklaard aan de veroordeelde verschuldigd te zijn, terwijl achteraf blijkt dat die derde in het geheel niets aan de veroordeelde verschuldigd was. Nu in een dergelijk geval de mogelijkheid bestaat dat de verzettermijn is verstreken voordat de veroordeelde met het verstekvonnis bekend is geraakt, is toepassing van artikel 143 lid 3 Rv in verbinding met artikel 144 Rv alsdan niet gerechtvaardigd.

Overschrijding appèltermijn door verzuim rechtbank

HR 11 juli 2014,
ECLI:NL:HR:2014:1682

Uitgangspunt is dat beroepstermijnen strikt gehandhaafd moeten worden. Slechts onder bijzondere omstandigheden wordt hierop een uitzondering gemaakt (HR 28 november 2003, ECLI:NL:HR:2003:AN8489, NJ 2005/465; HR 21 februari 2014, ECLI:NL:HR:2014:413, NJ 2014/131). De Hoge Raad zag in dit geval een uitzondering. Redenen hiervoor zijn dat (i) verzoeker in eerste aanleg niet is bijgestaan door een advocaat en dat (ii) de rechter aan het slot van de mondelinge behandeling weliswaar heeft medegedeeld 'over twee weken' uitspraak te zullen doen, maar dat dit niet in overeenstemming is met artikel 3.1.4.1 Procesreglement verzoekschriftprocedures insolventiezaken rechtbanken, waarin is bepaald dat de precieze dag van de uitspraak wordt medegedeeld, onder vermelding dat vanaf dat tijdstip telefonisch naar de uitspraak kan worden geïnformeerd. Op grond van beide omstandigheden had het hof volgens de Hoge Raad behoren te onderzoeken of de uitspraak als gevolg van een niet aan verzoeker toe te rekenen fout of verzuim pas na afloop van de termijn voor het instellen van hoger beroep aan hem is toegezonden of verstrekt.

Onrechtmatige bewijsgaring brengt nog geen onrechtmatig verkregen bewijs mee

HR 11 juli 2014,
ECLI:NL:HR:2014:1632

De Hoge Raad herhaalt zijn eerdere arrest (HR 7 februari 1992, ECLI:NL:HR:1992:ZC0500, NJ 1993/78) en oordeelt dat de omstandigheid dat bewijsmateriaal op onrechtmatige wijze is verkregen door een ander dan de procespartij die het wil gebruiken, nog niet meebrengt dat dit materiaal ook door die procespartij onrechtmatig is verkregen. Het gaat erom of die procespartij zelf het bewijsmateriaal heeft verkregen. In dit geval ging het om een rapport van de Arbeidsinspectie dat door FNV Bouw, geen partij in de procedure, op grond van artikel 10 Wet op het algemeen verbindend en onverbindend verklaren van bepalingen van collectieve ar-

beidsovereenkomsten was verkregen. Volgens eiser had FNV Bouw het rapport op grond van vernoemd artikel slechts mogen aanvragen met het oog op een door FNV Bouw zelf in te stellen rechtsvordering. Hoewel dit juist is, verwerpt de Hoge Raad toch het cassatieberoep, nu het rapport niet tussen partijen als onrechtmatig verkregen bewijs heeft te gelden (zelfs niet nu de aanvrager van het onderzoek zowel advocaat in dienstbetrekking van FNV Bouw als advocaat van verweerder was). Ten overvloede overweegt de Hoge Raad nog, in lijn met vaste rechtspraak, dat óók indien wordt vastgesteld dat bewijsmateriaal door de partij die zich erop beroept onrechtmatig is verkregen, gelet op het bepaalde in artikel 152 Rv niet als algemene regel geldt dat de rechter daarop geen acht mag slaan.

Literatuur

E. Gras, 'Divergerende werkelijkheden: verjaring in collectieve en individuele context', *Bb* 2014/46, afl. 15

In dit artikel gaat de auteur nader in op HR 28 maart 2014, ECLI:NL:HR:2014:766. In het kader van een collectieve actie kan een rechtspersoon op eenvoudige wijze de verjaring stuiten ten behoeve van al degenen wier belangen statutair beschermd worden, zo blijkt uit de prejudiciële beslissing van de Hoge Raad. Een opmerkelijke beslissing volgens de auteur gelet op de aan de beslissing tegengestelde tendens in het verjaringsrecht als geheel. Het kan zijn dat vorderingen in zeer brede kring worden gestuit. Ook vorderingen waarmee de crediteuren zelf weliswaar subjectief bekend konden zijn, maar in feite nog niet bekend waren. De feitelijke bescherming die de collectieve actie tegen verjaring biedt, steekt af tegen de situatie waarin een individuele schuldeiser zich op dit punt bevindt.

A.G.F. Ancery & C.M.D.S. Pavillon, 'Processuele aspecten van reflexwerking van consumentenrecht', *WPNR* 2014, afl. 7026

Materieel consumentenrecht kan via reflexwerking soms ook kleine professionele partijen bescherming bieden. In deze bijdrage wordt besproken of ook de procesrechtelijke

consumentenbescherming voor reflexwerking in aanmerking kan komen.

I.I.L. Jansen, 'Buitengerechtigde incassokosten: gemakkelijk(er) verdiend?', *Bb* 2014/45, afl. 15

In dit artikel gaat de auteur nader in op HR 13 juni 2014, ECLI:NL:HR:2014:1405, waarin de Hoge Raad heeft geoordeeld dat de buitengerechtigde incassokosten verschuldigd zijn na de 'veertiendagenbrief'. Volgens de auteur heeft de Hoge Raad meer duidelijkheid verschaft over de vraag vanaf welk moment een consument nu daadwerkelijk buitengerechtigde incassokosten aan haar schuldeiser is verschuldigd. De buitengerechtigde kosten zijn gemakkelijk en ook gemakkelijker dan voorheen verdiend.

D.D. Castelijns
CMS

■ Verbintenissenrecht/ consumentenrecht

Wetgeving

Wetsvoorstel civielrechtelijk bestuursverbod

Wijziging van de Faillissementswet in verband met de invoering van de mogelijkheid van een civielrechtelijk bestuursverbod

Het civielrechtelijk bestuursverbod betreft een instrument om faillissementsfraude te bestrijden. Doel van het civielrechtelijk bestuursverbod is te voorkomen dat frauduleuze bestuurders hun activiteiten via allerlei omwegen en met nieuwe rechtspersonen ongehinderd kunnen blijven voortzetten. Het bestuursverbod zorgt ervoor dat een bestuurder maximaal vijf jaar geen rechtspersoon kan besturen. Het betreft alle rechtspersonen: verenigingen, stichtingen, N.V.'s, B.V.'s, coöperaties en onderlinge waarborgmaatschappijen. Vereist is dat het onbehoorlijk bestuur zich in de drie jaren voorafgaand aan het faillissement van het bedrijf heeft voorgedaan.

Zowel de officier van justitie als de curator kunnen de rechter vragen een civiel bestuursverbod uit te spreken. Het betekent dat betrokkene niet langer als bestuurder kan aanblijven bij het failliete bedrijf en

bij eventuele andere rechtspersonen. Ook kan hij niet opnieuw bestuurder of commissaris worden. Het voorstel is op 1 september 2014 bij de Tweede Kamer ingediend.

Bron: Kamerstukken II 2013/14, 34011, 1-3

Jurisprudentie

Aansprakelijkheid bestuurder; toets van *Spaanse villa* of *Ontvanger/Roelofsen*?

HR 5 september 2014,
ECLI:NL:HR:2014:2628

In dit arrest geeft de Hoge Raad uitleg in welke gevallen de zware maatstaf inzake bestuurdersaansprakelijkheid van het arrest *Ontvanger/Roelofsen* (HR 8 december 2006, ECLI:NL:HR:2006:AZ0758, NJ 2006/659) moet worden toegepast en in welke gevallen de aansprakelijkheid op grond van artikel 6:162 BW mag worden aangenomen zoals in het arrest *Spaanse villa* (HR 23 november 2012, ECLI:NL:HR:2012:BX5881, NJ 2013/302), welk arrest tot de nodige ophef heeft geleid. De Hoge Raad oordeelt hier tot een toepassing van de verzwaarde maatstaf voor bestuurdersaansprakelijkheid (*Ontvanger/Roelofsen*). De Hoge Raad verduidelijkt zijn oordeel in *Spaanse villa* door te oordelen dat die zaak niet betrekking had op het handelen van de betrokkene bij zijn taakvervulling als bestuurder van een vennootschap, maar op de vraag of de betrokkene, optredend als deskundige bemiddelaar (dienstverlener), had gehandeld in strijd met een op hem in die hoedanigheid rustende zorgvuldigheidsnorm. Indien echter sprake is van handelen van de betrokkene bij zijn taakvervulling als bestuurder van een vennootschap, dient de vraag of hij ook persoonlijk aansprakelijk is voor de schade die de wederpartij lijdt ten gevolge van wanprestatie of een onrechtmatige daad van de vennootschap, steeds overeenkomstig de verzwaarde maatstaf van *Ontvanger/Roelofsen* te worden beantwoord. Hoewel het hof de juiste verzwaarde maatstaf had geantwoord, vernietigde de Hoge Raad het oordeel van Hof Den Haag die oordeelde dat, daargelaten de vraag of de bestuurder een voldoende ernstig verwijt kan worden gemaakt (vanwege het aangaan van een ver-

bintenis waarvan hij weet dat de vennootschap die niet kan nakomen), geen aansprakelijkheid van de bestuurder kon worden aangenomen omdat eiseres, de wederpartij van de vennootschap, (ook) wist van de slechte financiële situatie van de vennootschappen.

Persoonlijke aansprakelijkheid bestuurder; wetenschap zowel ten aanzien van het niet kunnen nakomen als van het ontstaan van schade vereist

HR 5 september 2014,
ECLI:NL:HR:2014:2627

In dit arrest herhaalt de Hoge Raad de verzwaarde maatstaf voor bestuurdersaansprakelijkheid en verwijst naar zijn eerdere jurisprudentie (HR 6 oktober 1989, ECLI:NL:HR:1989:AB9521, NJ 1990/286 (*Beklamel*) en HR 8 december 2006, ECLI:NL:HR:2006:AZ0759, NJ 2006/659 (*Ontvanger/Roelofsen*)). De Hoge Raad bevestigt dat indien een bestuurder namens de vennootschap een verplichting aangaat tot het vestigen van een eersterangs pandrecht, waarvan hij wist dat de vennootschap deze verplichting niet zou kunnen nakomen, slechts ruimte is voor persoonlijke aansprakelijkheid van de bestuurder indien de bestuurder bovendien wist of behoorde te begrijpen dat de schuldeiser, als gevolg van het niet nakomen, schade zou lijden. De Hoge Raad oordeelt dat de enkele omstandigheid dat de schuldeiser, anders dan was overeengekomen, geen eerste maar een tweede pandrecht heeft verkregen, nog niet meebrengt dat hij dientengevolge schade lijdt.

Samenloopclausules. WAM staat er niet aan in de weg dat een verzekeraar uitsluitingen ook kan tegenwerpen tegen regresnemende verzekeraar

HR 11 juli 2014,
ECLI:NL:HR:2014:1678

Op grond van artikel 7:961 BW kan de verzekerde, indien de schade door meer dan een verzekering wordt gedekt, elke verzekeraar aanspreken. De betalende verzekeraar kan zich voor een evenredig deel verhalen op de andere verzekeraar(s). Van deze wettelijke regeling wordt geregeld contractueel afgeweken (de zogenoemde 'na-u-clausu-

les'), waarbij twee varianten zijn te onderscheiden: (i) de harde clausule – deze sluit niet alleen dekking uit in geval van samenloop, maar bepaalt bovendien dat die verzekering in dat geval geheel weggedacht worden en (ii) de zachte-clausule – de verzekering biedt geen dekking indien en voor zover er een andere verzekering is die de schade dekt. In deze zaak is door Aegon (de verzekeraar met de harde clausule) geen uitkering gedaan aan de verzekerde, maar aan de nabestaanden op grond van artikel 6 WAM.

Voorts is van belang dat de verzekeraar met de zachte clausule (De Goudse) zich erop beroept dat zij jegens haar verzekerde een beroep kan doen op verzwijging en aldus (in de verhouding tot haar verzekerde) niet gehouden is tot uitkering. De centrale vraag in dit arrest is of dit verweer van De Goudse ook doorwerkt in de samenloopverhouding. De Hoge Raad meent van wel en oordeelt dat De Goudse aan Aegon, in weerwil van de door Aegon gehanteerde harde clausule, kan tegenwerpen dat De Goudse jegens haar verzekerde niet tot dekking is gehouden vanwege een geslaagd beroep op verzwijging. In dit geval zou immers niet dezelfde schade door meer dan één verzekering worden gedekt, zodat onderling verhaal tussen verzekeraars op de voet van artikel 7:961 lid 3 BW niet in aanmerking komt. De Hoge Raad oordeelt dat er geen grond is om hierover anders te oordelen nu niet is uitgekeerd aan de verzekerde, maar aan de benadeelden in de zin van artikel 6 WAM, jegens wie de dekkingsuitsluiting niet had kunnen worden tegengeworpen.

Vervoersaansprakelijkheid, niet vereist is dat reiziger partij is bij vervoersovereenkomst. Verjaringstermijn artikel 8:1780 BW niet van toepassing

HR 11 juli 2014,
ECLI:NL:HR:2014:1628

In deze zaak wordt de schipper van een skûtsje aansprakelijk gesteld wegens een ongeval tijdens een zeilwedstrijd. De schipper heeft onder meer als verweer gevoerd dat de vordering jegens hem als schipper op grond van artikel 8:1780 BW is verjaard. Volgens deze bepaling verjaart de rechtsvordering jegens een kapitein of schipper ter zake

van schade door hem toegebracht in de uitoefening van zijn werkzaamheden door verloop van twee jaren. Uit artikel 8:1751 BW volgt dat een rechtsvordering jegens een vervoerder ter zake van een aan een reiziger overkomen letsel door verloop van drie jaren verjaart. In dit arrest stond de vraag centraal of sprake was van een overeenkomst tot personenvervoer zoals bedoeld in artikel 8:80 en 8:970 BW. De Hoge Raad verwijst allereerst naar artikel 8:80 lid 1, artikel 8:500 aanhef en onderdeel e en i, artikel 8:970 lid 1, artikel 8:1140 lid 1 en artikel 8:1390 BW waaruit blijkt dat een overeenkomst tot personenvervoer kan worden aangegaan door een ander dan de reiziger zelf. De wet bevat regelingen voor de aansprakelijkheid van de vervoerder bij onder meer dood en letsel van de reiziger en voor verlies en beschadiging van bagage (in geval van binnenvaartvervoer: in artikel 8:974-8:978 BW). Uit de mogelijkheid dat de reiziger niet in een contractuele relatie staat tot de vervoerder en de omstandigheid dat evenbedoelde regelingen van dwingend recht zijn ten gunste van de reiziger (artikel 8:84, 8:520, 8:985, 8:1149 en 8:1398 BW), volgt volgens de Hoge Raad dat die regelingen mede zien op de aansprakelijkheid van de vervoerder jegens de reiziger en dat de reiziger op die regelingen stoelende vorderingen jegens de vervoerder kan instellen, ongeacht of hij partij is bij de vervoersovereenkomst. Voor de toepasselijkheid van artikel 8:974 BW is dus vereist dat de reiziger die schadevergoeding vordert, zelf met de vervoerder heeft gecontracteerd. De Hoge Raad vervolgt met het oordeel dat de verjaring van de vordering die is gegrond op artikel 8:974 BW is geregeld in artikel 8:1751 en dat artikel 8:1780 BW daarop niet van toepassing is nu een zodanige vordering niet tegen de kapitein of de schipper in diens hoedanigheid wordt ingesteld.

Doorwerking contractueel beding

HR 11 juli 2014,

ECLI:NL:HR:2014:1627

Hoofdregel is dat een overeenkomst slechts de partijen bindt. De Hoge Raad overweegt in dit arrest dat weliswaar in diverse arresten van de Hoge Raad bij de beoordeling van de rechtsverhouding tussen

partijen die niet in een contractuele verhouding tot elkaar stonden, betekenis is toegekend aan de feitelijk economische samenhang die bestond tussen overeenkomsten waarbij zij wél partij waren, maar dat dit niet betekent dat de enkele omstandigheid dat een zodanige samenhang bestaat, steeds van belang is voor de beoordeling van de rechtsverhouding tussen de daarbij betrokken partijen. De Hoge Raad bevestigt het uitgangspunt dat overeenkomsten alleen partijen binden. Daarom dient het oordeel dat een contractueel beding doorwerkt in een daarmee samenhangende rechtsverhouding, specifiek te zijn gemotiveerd, aldus de Hoge Raad.

Literatuur

M. Goudsmit, 'Reflexwerking en de grijze lijst', *JutD* 2014/0088

Over de reflexwerking van de vernietigingsgronden uit de grijze lijst wordt niet vaak geprocedeerd. In deze bijdrage bespreekt de auteur het vonnis van Rechtbank Den Haag (16 juni 2014, ECLI:NL:RBDHA:2014:6526), waarin dit leerstuk aan de orde komt. Naar de mening van de auteur is het effect van de grijze en zwarte lijst (omkering van de bewijslast dan wel onweerlegbaar onredelijk bezwarend) ingrijpend en niet voor niets als hoofdregel beperkt tot toepassing op consumenten. De terughoudendheid die rechters in het verleden hebben getoond in de toepassing van reflexwerking is volgens auteur terecht en naar verwachting zal deze uitspraak daar geen verandering in brengen.

D.D. Castelijn
CMS